

Fenntarthatóság – adjunk zöld fényt a sikernek

Catherine Carter

Fordította: Vida Gellért

Hogy megváltoztak az idők! A környezetvédelmileg felelősségteljes hozzáállás a nyomdai gyártáshoz, amelyet valaha ügyes marketingfogásnak tekintettek megrendelések elnyeréséhez és egyedülálló értékesítési érvnek, ma a karcsúbb, nyereségesebb működtetés alapvető üzleti eszköze minden méretű cégnél, amint ez széles körben látható lesz a drupa 2012-ön.

Végső soron a környezeti fenntarthatóság célja az, hogy minimumra csökkentsük bármely cselekedetünknek a környezetre gyakorolt hatását, egyidejűleg figyelembe véve a foglalkoztatást, a bevételt, a társadalmat és a helyi gazdaságot. Az energiaigényes nyomdaipar számára – amely a fa rostanyagainak használatára is támaszkodik –, ahhoz, hogy a félkész termékeket és a papírt oly módon állítsák elő, ami minimumra csökkenti a negatív környezeti hatást, figyelembe kell venni a teljes gyártási folyamat vízfogyasztását, a keletkező szilárd hulladékokat, az energiafogyasztást és a hozzájuk kapcsolódó károsanyag-kibocsátást és levegőszennyezést. A cégeknek arról is gondoskodniuk kell, hogy egy átfogó hulladékkezelési lánc hatékonyan kezeljen és ártalmatlanítson minden olyan hulladékot, amelyet nem lehet újból felhasználni vagy újra hasznosítani.

EGYSZERŰ LÉPÉSEK

A nyomdák számára a pozitívabb környezeti hatás irányába tett lépések olyan egyszerűek lehetnek, mint a papír házon belüli újrahasznosítása, a megfelelő papír, festék és ragasztó kiválasztása az újrahasznosítás elősegítése érdekében, a szállítási intézkedések felülvizsgálata és a munkatársak megnevelése, hogy a lámpákat és a számítógépeket kapcsolják ki a műszak végén. Vagy lehetnek összetettebbek is, mint részvétel tanúsítási rendszerekben, mint például a Környezetkezelési és Auditálási Rendszerben (Eco-

Management and Audit Scheme, EMAS). Ez egy vezetői eszköz cégek és más szervezetek számára környezetvédelmi teljesítményük kiértékeléséhez, beszámolók készítéséhez és a teljesítmény további javításához. Vagy az ISO 14001-ben, amely a környezetkezelés különböző szempontjaival foglalkozik, elemezve nyomógéptermi és kötésetti berendezések energiafogyasztását beszerzés előtt vagy mielőtt megújítható energiaforrásokból történő energianyerésbe investálnának. Davide Biancorosso ipari tanácsadó azt mondja, hogy egyes olasz vállalkozók cégüknél napfénypaneleket helyeztek üzembe saját elektromos energiaszükségletük ellátására, és esetenként több energiát fejlesztenek, mint amennyire szükségük van, úgyhogy a fölösleget értékesíteni tudják az országos energiahálózatnak. Az ausztráliai Vega Press más megközelítést alkalmazott, és ezzel elnyerte a Heidelberg Eco Award környezetvédelmi kitüntetést, amelyet a fenntartható innovatív megoldásokért ítélnék oda. A nyomda épületének a tetejét speciális fényvisszaverő anyaggal vonták be, amely nem engedi át a napsugarakat. Az épület nagy hatékonyságú szigetelésével kombinálva, ez csökkentette a klimatizálás költségeit, az áramfogyasztást, és így a káros üvegházi gázokat is.

AZ ÖSZTÖNZŐK MEGÉRTÉSE

A Trucost (= valódi költségek) nevű szervezet (amely ügyfeleinek abban segít, hogy megértsék, melyek a tevékenységük valódi költségei, hogy az erőforrásokat hatékonyabban alkalmazzák valamennyi műveletükben, beszállítási láncukban és beruházási portfóliójukban) kutatásainak eredményeként arról számolt be, hogy a világ legnagyobb cégei 2,2 trillió dolláros környezeti károsodást okoznak üvegházi gázok kibocsátásával, amely az egyik legfőbb tényező. A nyomdaipar fő környezeti hatásait az üvegházi gázok¹ jelentik a hulladékokkal együtt (amelyek depóniára kerülnek, elégetik őket vagy újra felhasználják és újra hasznosítják), és az illékony szerves vegyületek (nem-metán VOC) kibocsátása.

A kulcsfontosságú ösztönzők az ezeket a hatásokat csökkentő fenntartható gyakorlat alkalmazására: a jogalkotás, a végfelhasználók és a gazdaságosság, valamint az elkötelezett cégtulajdonosok. Miriádnyi nemzetközi egyezmény, kötelezettségvállalás és jogszabály létezik, amelyek

hatással vannak az ipar működésére, mint például a Kiotói Jegyzőkönyv, a Nemzetközi Szabványügyi Szervezet (International Organisation for Standardisation, ISO), a Karboncsökkentési Kötelezettségvállalás (Carbon Reduction Commitment), a Veszélyes Hulladékokra Vonatkozó Szabályok (Hazardous Waste Regulations), az Integrált Szennyezésmegelőzés és Ellenőrzés (Integrated Pollution Prevention and Control, IPPC), a Helyi Légszennyezés Megelőzése és Ellenőrzése (Local Air Pollution Prevention and

Control, LAPPC), a vegyszerekre vonatkozó európai REACH szabályzat és az Elektromos és Elektronikus Berendezések Hulladéka (Waste Electrical and Electronic Equipment, WEEE). Azonban a jogszabályok vagy nemzetközi egyezmények betartása nem elegendő, amikor arról van szó, hogy jelentősen csökkenteni kell egy cég működésének a környezetre gyakorolt hatását. Ezért fordulnak a cégek az olyan tanúsítási eljárásokhoz, mint az ISO 9001, a minőségirányítási rendszer, amely arra lett kialakítva, hogy segítsen a szervezeteknek, hogy megfeleljenek az ügyfelek és más érdekeltel igényeinek, meg a strukturáltabb és a végfelhasználók által elismertebb hozzáállás számára az ISO 14001 és az EMAS. Mindezek megkövetelik az összes folyamat és elvégzett művelet alapos rögzítését és számbavételét, valamint folyamatos elkötelezettséget évről évre.

A SZABVÁNYOK BETARTÁSA

Alex Jahanbani, az ME Printer (= Közeli-keleti Nyomdász) főszerkesztője rámutat, hogy a megrendelőknek a nemzetközi szabványoknak való megfelelésre vonatkozó követelése a közeli-keleti cégeket arra kényszeríti, hogy környezetvédelmi tanúsítást végeztesenek. Megállapítja, hogy bár nem kötelezőek a környezetvédelmi rendszerek, a jövőben a nyomdák kénytelenek lesznek környezetvédelmi politika és jogszabályok bevezetésére a nyomdai tevékenység szabályozása céljából, és a fenntarthatóság bevezetésére annak érdekében, hogy a végfelhasználóknak segítsenek azok beszámolhatóságának és elszámolhatóságának javításában. Davide Olaszország elfogadta a környezet büntetőjogi védelméről szóló 2008/99/EC irányelvet. Szerinte ennek az a célja, hogy „Több céget, különösen azokat, amelyek a ‘nagy ügyfeleket’ szolgálják ki, ösztönözzön egy környezetvédelmi rendszer bevezetésére, legyen az az ISO 14 001 tanúsítás vagy az EMAS-regisztráció”.

A másik legnagyobb befolyásoló a végfelhasználó. Végso soron azok a cégek, amelyek nem felelnek meg a kiírási feltételeknek, nem nyerik el a megrendelést. A papír beszerzési forrásáért való felelősség előkelő helyen szerepel a kiírási dokumentumokban és gyakran megkövetelik a Felelős Erdőgazdálkodási Tanács (Forest Stewardship Council, FSC) és az Erdőtanúsítást Előmozdító

Program (Program for Endorsement of Forest Certification, PEFC) tanúsítású papírfajtákat. Az a helyzet, hogy Olaszországban a tanúsított nyomdák száma 2009-ről 2010-re megduplázódott és úgy tűnik, hogy ez a trend folytatódni fog. Az FSC-tanúsítás most több mint 125 millió hektárra vonatkozik, több mint 80 országban. Több mint 226 millió hektár lett PEFC-auditálva 30 országban.

BESZERZÉSI POLITIKÁK

A végfelhasználók igényei arra ösztönzik a cégeket, hogy új beszerzési politikát és irányítást vezessenek be, állapítja meg Biancorosso, és hozzáteszi: „Olaszország tele van olyan nyomdákkal, amelyek előbb tettek lépéseket a fenntarthatóság irányába, aztán az elvégzett munkát életciklus-elemzéssel (Life Cycle Analysis), néhány esetben címkézéssel érvényesítették.” Azt is hozzáteszi, hogy az Autocarta papírgyártó szövetség keményen dolgozott, hogy megmagyarázza a fogyasztóknak, a hagyományos nyomtatásnak kevesebb negatív hatása van a környezetre, mint azt az emberek gondolják. Arra törekedett, hogy megerősítse a nyomtatás értékét, és mind nemzeti, mind nemzetközi együttműködéssel eloszlassa azokat a mítoszokat, amelyek az iparágat erdőpusztítóként és nagy környezetszennyezőként láttatják. Korábbi évekkel összevetve erősen növekedett a felügyeletilánc-tanúsítások száma, amelyet kevesebb, de növekvő számú ISO 14001 és EMAS-regisztráció kísért. Ami a beruházásokat illeti, a fókusz a fenntarthatóbb technológiákon és olyan segédanyagok és egyéb vegyszerek alkalmazásán volt, amelyeknek kisebb a környezeti hatása. Az ausztráliai nyomdaipar is nagyon sikeres volt, és felmérések kimutatták, hogy az

utóbbi húsz évben a környezetre gyakorolt hatását költségsökkentő intézkedésekkel 97%-kal csökkentette.

Az igényesebb tulajdonságú FSC- és PEFC-papírfajták mellékhatása az újrahasznosított opciók iránti növekvő kereslet. Ennek eredményeként bővült a választék is, úgy hogy ma a nyomdák gyakorlatilag választhatnak, hogy mennyi első felhasználású vagy újrahasznosított rostot szeretnének a papírban, hogy megfeleljenek a munka vagy a megrendelő követelményeinek.

KARBONSZEMPONTOK

A karbonsemleges papírfajták iránti érdeklődés is növekvőben van, amelyeknél a gyártók a papír előállítása során keletkező szén-dioxid-kibocsátást kompenzálják. CO₂ akkor keletkezik, amikor a papírgépen a papír megszáritásához szükséges gőz és az elektromos energia előállítására fűtőanyagot égetnek el. A kompenzálása úgy történhet, hogy egyenértékű karbonkrediteket vásárolnak olyan projektetől, amelyek széndioxidot takarítottak meg.

Ha egy cég csökkenteni akarja gyártó tevékenységének a hatását, akkor támogathat más helyszíneken folyó megújíthatóenergia-/környezetvédelmi projekteket azzal, hogy karbonkompenzációs krediteket vásárol, ezzel karbonsemleges állapotot létrehozva. Meg kell azonban jegyezni, hogy ez deregulált piac, és nem mindig világos, hogy a kompenzáció csökkenti-e az összhatást. És az is igaz, hogy legjobb, ha először is csökkentjük a károsanyag-kibocsátást, ahelyett, hogy egyszerűen fizetünk a már megtörténtért. Sok cég árusít krediteket, míg a vásárlók és eladók a kereskedésre tőzsdei platformot is igénybe vehetnek, mint például a Karbonkereskedelmi Tőzsdét (Carbon Trade Exchange). A karbonkreditek legnagyobb azonnali piaca az Európai Klímátőzsde (European Climate Exchange, ECX), ezt követi az USA-ban a Chicagói Klímátőzsde (Chicago Climate Exchange, CCX).

A KARBONHATÁS FELBECSLÉSE

Jelenleg nincsen nemzetközi szabvány nyomdák számára a karbonhatás csökkentéséről, de a készülő ISO 16759 várhatóan foglalkozni fog ezzel. Össze fogja vonni a világon a nyomdaiparban

használatos különféle karbonkalkulátorokat a nemzetközi elszámolhatóság és átláthatóság érdekében. Sok nyomda rendelkezik ISO 14001 tanúsítvánnyal, de ez a vezetési szabvány mindenféle üzleti tevékenység segítésére készült, nem csak a nyomdaipar részére, azzal a céllal, hogy csökkentsék a környezetre gyakorolt hatást, és nem az egyes termékek karbonlábnyomának mérésére. A 16759 hivatalos rendszere, amelyhez hozzá lehet majd mérni a nyomdatermékeket, és az eredményeket tanúsítani lehet, lehetővé teszi majd a nyomdáknak, hogy megrendelőik számára megerősítsék, az általuk előállított nyomdatermékek karbonlábnyoma megfelel egy nemzetközi szabványnak. És a nyomdatermékek vásárlói biztosítékot akarnak arról, hogy a nyomda számításai átláthatóak, világosak és szektorok és régiók között összehasonlíthatóak. Remélhető, hogy az ISO 16759 arra fogja ösztönözni a médiavásárlókat és -fogyasztókat, hogy gondosabban megfontolják, miként investálnak a médiákba és hogyan használják azokat.

A szabvány úgy van kialakítva, hogy olyan adatokat szolgáltatson, amelyek lehetővé teszik különböző nyomtatott médiatermékek karbonlábnyomának az összehasonlítását. Azonban úgy van strukturálva, hogy különböző médiatermékek összehasonlítására is lehetne használni, ami alapot adhat a nyomdaipar számára érvényes és összevethető médiálábnyom-összehasonlításokhoz, beleértve az elektronikus médiát is.

Míg jók és rendben levők az erős ösztönzők a cégek számára, hogy felülvizsgálják médiálábnyomukat, Ausztráliában növekvő aggályok vannak egy ellentmondásos karbonadó-javaslatral kapcsolatosan. Wayne Robinson, az Australian Printer (= Ausztrál Nyomdász) szerkesztője figyelmeztet: „A nyomdaiparban sokan úgy gondolják, hogy ennek hatására a nyomtatás külföldre fog kerülni, ha az ausztrál nyomdáknak adót kell fizetniük a nyomdatermékek után, míg a külföldi nyomdáknak nem, bár Ausztráliába adnak el termékeket. Ez előnytelen helyzetbe juttatja a helyi beszállítókat.”

NYOMÓS KEZDEMÉNYEZÉSEK

A fenntartható intézkedéseket a mindennapi tevékenység részévé lehet tenni, mint például egy energiahatékony nyomógép üzembe helyezését. Erre az utóbbira fókuszálja kutatását és fejlesztését sok nyomógépgyártó. A KBA kifejlesztett olyan nyomógépeket, amelyek akár 40%-kal kevesebb energiát használnak, mint hasonló méretű társaik, míg VariDry Blue szárítási technológiája az energiafogyasztást akár 50%-kal csökkenti. A japán nyomdászok számára a kérdés élesen fókuszba került a 2011. márciusi földrengéssel. Namba Toshiyuki, az Insatsu Joho fő-szerkesztője a Printing & Publishing Intézetben, azt mondja, hogy Tokióban a nagy cégeknek jogszabály írja elő, hogy elektromosenergia-fogyasztásukat 15%-kal csökkentsék, míg a kis és közepeméretű nyomdák megpróbálják ezt önként megtenni.

A károsanyag-kibocsátás is kulcskérdés, és a manroland 900 XXL 7B nyomógépe megkapta a „károsanyag-kibocsátásra bevizsgálva” minősítést a BG Druck und Papiertől (a [német] nyomda- és papírfeldolgozó-ipar munkaadói felelősségbiztosítási szövetségétől), a Komori nyomógépei pedig megkapták a „BG CE károsanyag-kibocsátásra bevizsgálva” tanúsítványt. Az alkoholmentes nyomtatásra is léteznek közös törekvések, hogy kevesebb káros vegyszert legyen szükség, és történnek befektetések a víz nélküli nyomtatásba. A víz nélküli nyomtatás egyedülálló értékesítési érvert ad a cégek kezébe, mivel egyesíti a csúcsmínőségű, színállandó nyomtatást a fenntarthatóság melletti kiállással, környezetvédelmi szándékot hoz létre, és lehetővé teszi a nyomdáknak hozzáadott érték létrehozását.

A Fogra nyomdaipari kutatóintézet, amely a kutatás és fejlesztés terén támogatja a nyomtatási műszaki tudományokat és a jövőbe mutató technológiákat, elkötelezett amellett, hogy a nyomtatás során használt vegyi termékek (azaz a gépmosó oldószerek, nedvesítő folyadékok) környezetbarátok legyenek, megfeleljenek az egészségvédelmi és biztonsági előírásoknak. Azt mondja, hogy növekvőben vannak a nyomtatáshoz használt vegyi termékekkel szembeni követelmények, és így az intézet tanúsítványai iránti érdeklődés is. A Fogra szóvivője, Rainer Pietzsch azt mondja: „A Fogra fenntartható termékeket bevizsgáló és tanúsító rendszere jól ismert és elfogadott. Amikor plusz követelmények merülnek fel a piacon, a tesztelési és tanúsítási szempontokat módosítjuk.”

A DIGITÁLIS EFFEKTUS

A fenntarthatóság melletti érvelésnek nagyon is a központjában van a digitális nyomtatás azaz a képességével, hogy személyre szabott és kis példányszámokat gyártson, plusz példányok szükségessége nélkül, biztosítva, hogy csak azt gyártsák le, amire szükség van. A gyártás a felhasználás helyének közelében is történhet. Ezért vannak elkötelezve az olyan gyártók, mint a HP, Ricoh, Xerox, Canon és Kodak, a felhasznált nyersanyagok csökkentése, az újrahasznosíthatóság és az összetevők életciklusának tökéletesítése mellett. Vannak átfogó újrahasznosítási/újrahasználási kezdeményezéseik is.

Az ofset és digitális nyomógépek gyártói odafigyelnek, hogy a szoftverek továbbfejlesztésével hogyan lehet tökéletesíteni a gyártástervezést, csoportosítani a munkákat. Ez optimalja a gyártás

programozását úgy, hogy a leghatékonyabb sebességet és teljesítményt lehet elérni, csökken a költséges állásidő és hatékonyabbá válik a festék és papír felhasználása. A számítógépes „próbanyomat”-tal (softproofing) is időt és szállítási költséget lehet megtakarítani, közben csökkentve a munka karbonlábnyomát. Egyre összetettebb vezetési tájékoztatási rendszerek elemezni tudják a gyártás minden szakaszát annak érdekében, hogy jobb módját találják meg a selejt/hulladék és az energia kezelésének. Jahanbani hozzát teszi, hogy az energiahatékonyság a jövőben a nyomdák számára nem csupán karbonlábnyomok csökkentését fogja jelenteni, hanem digitális lábnyomuk csökkentését is. Kijelenti, a költséghatékonyságot és az igény szerinti nyomtatást a legtöbb nyomda alkalmazni fogja, hogy csökkentse a rendelkezésre álló erőforrások pazarlását.

EMISSZIÓK MÍNUSZBAN

Nem meglepő, hogy magas illékony szerves vegyület (VOC) tartalom miatt a festékek a fenntarthatóság reflektorfényébe kerültek. Szerecsére ma már a 2016-ig szóló előrejelzések a környezetileg kevésbé káros receptek és vegyszerek folyamatos bevezetését jósolják és hangsúly a folyékony festékek öko-oldószere- és víz-alapú változatain lesz, amelyek kiváltják majd az aktívabb oldószeres rendszereket (amelyek a VOC-ért felelősek). Azt is jósolják, hogy jelentősen növekedni fog a sugárzásra rögződő festékrendszerek használata, amelyeknél az elektronnyaláb (electron beam, EB) társul az UV mellé. A széles formátumú nyomtatóknál növekvő trend tapasztalható öko-oldószeres nyomtatók alkalmazására, egy másik jelentős változás a hagyományos fényforrásokról az energiahatékonyabb LED-ekre való átállás.

Figyelembe kell venni a veszélyes levegőszennyezők (hazardous air pollutants, HAP) jelenlétét is, amelyek a kereskedelemben tipikusan az oldószerbázisú festékekben kaphatók. Az átláthatóság javítása érdekében az USA-beli Nyomdafestékgyártók Nemzeti Szövetsége (National Association of Printing Ink Manufacturers, NAPIM) rendelkezik egy festékbesorolási rendszerrel, amely a festékek megújítható tartalmán alapszik, amit Bioeredetű Megújítható Tartalomnak (Bio-derived Renewable Content, BRC) neveznek. A NAPIM azt is mondja, hogy kőolajszármazék anyagok helyett bioeredetű megújítható

anyagokat, mint például növényi és faolajokat lehet használni. A Stehlin Hostag Ink festékgyár Inkredibile (= hihetetlen festék) éves ofszetfestékei tényleg környezetbarát anyagokon alapszanak. A digitális nyomtatás festékinnovációi között van a HP Indigo ElectroInk-je, amelynek az új részcsekeörlési eljárása akár 40%-kal csökkenti az energiafelhasználást és a Xerox XPIS hotmelt festékei, amelyek főlegessé teszik a további rögzítési vagy ráolvasztási kezelést. A Kodak szárazfesték-technológiája segítette a belgiumi Drukkerij De Bie nyomdának abban a döntésben, hogy egy sereg Kodak-megoldásba investáljon. Ökológiai hozzáállásuk következtében beruháztak napelemekbe és hőszivattyúba is. Bart De Bie igazgató kommentálja: „Egy olyan környezetudatos szervezet számára, mint a miénk, a Kodak NexPress száraz festékei további nyomós érvet jelentettek amellet, hogy a Kodakot válasszuk.”

FESTÉKELTÁVOLÍTÁSI SIKER

Nem sokkal ezelőtt a digitálisan és tintasugárral nyomtatott papír többségét nem lehetett újrahasznosítani, mivel a festéket nem lehetett eltávolítani az ívekből – az ok a papír nyomtathatóságot elősegítő bevonata volt. A deinkingnek is nevezett festékeltávolítás lehetővé teszi a hidrofób (víztaszító) festékrészecskék elkülönítését a hidrofil (vízben nedvesedő) rostoktól. Ez rendben is megy az ofszet- és mélynyomtatásnál, de a vizes alapú festékeket, mint a tintasugaras és nem eltávolítható flexófestékeket hagyományosan nem lehet így elválasztani. Megoldásokat keresnek olyan szervezetek, mint a Festékeltávolító Ipar Nemzetközi Szövetsége (International Association of the Deinking Industry, INGEDE), amely támogatja a festékeltávolítás témájában folyó kutatásokat és együttműködik az újrahasznosítás területének más szereplőivel is éppúgy, mint a nyomdafesték- és nyomógépgyártókkal, a papírkikészítő iparral és az adalékanyagok beszállítóival. A Digitális Nyomatok Festékeltávolítási Szövetsége (Digital Print De-inking Alliance, DPDA) is közölte, hogy a nemrégén lefolyt próbák során az általa tesztelt majdnem összes festéksugaras nyomatot sikerült festékteleníteni.

A HÁROM ALAPELEM BEVEZETÉSE

A fenntarthatóság létfontosságú eleme bármely sikeres üzleti fejlesztési tervnek, mivel a csök-

kentés, újrahasználás és újrahasznosítás bevezetése alapvetően fontos a selejt/hulladék csökkentésében, a munkaszokások javításában, az akkreditálások megszerzésében, új megrendelések elnyerésében, a részvényesek boldoggá tételében és még a munkatársak felvételében és megtartásában is. Ezenfelül hozzá tartozik minden egyes cégnek a piaca iránti felelősségéhez. Egyedül a hulladék valódi költsége akár 25-ször akkora lehet, mint a hulladékkezelési költség, mondja a Karbon Tröszt (Carbon Trust), egy független nonprofit cég, amelyet az Egyesült Királyság kormánya hozott létre, és potenciálisan egy cég forgalmának akár 4%-a is lehet. Az Egyesült Arab Emírátságokban a helyi önkormányzatok már tettek intézkedéseket ennek a leküzdésére, és ragaszkodnak hozzá, hogy a cégek újrahasznosítsák a hulladékaikat és csökkentsék a CO₂-jüket, mondja Jahanbani. A Dubai és Egyesült Arab Emírátságok Szabad Övezetekben bejegyzett cégeknek is be kell tartaniuk a szabad övezetek vezetése által meghatározott környezetvédelmi előírásokat.

Alain Vermeire, a belgiumi Grafisch Nieuws főszerkesztője is azt mondja, hogy a nyomdák fő motivációja egyértelműen gazdasági, a keletkező zöld imázs csak másodlagos. Hozzátette, hogy bár a nyomdákban figyelembe kell venniük a fenntarthatóságot bármely beruháznál, és célszerű tájékoztatniuk a megrendelőiket a fenntartható gyakorlatról, lehetőleg egy fenntarthatósági beszámolóban, célszerű elkerülni, hogy mindent zöldre fessenek. „Ellentétes eredményre vezetne,” jegyzi meg. Arra is figyelmezteti a nyomdákat, hogy ne csak a zöld kérdésekre fókuszáljanak, a rövid és hosszú távú életképesség kárára: „A kihívás egy nyomda számára elsősorban az, hogy nyereségesen kielégítse megrendelői igényeit, másodsorban pedig fenntartható módon. Ha megfelelünk az elsőről, a második értelmetlenné válik. Például lehet, hogy a Chevalier International cég Hollandia legzöldebb nyomdája volt, de csődbe ment.”

Hogy a nyomdai gyártási láncolatban minden szempontból ilyen sok erőfeszítés történik ezeknek a kérdéseknek a megoldására, az világossá teszi, hogy mindenkinek a programjában kiemelt helyet kap a fenntarthatóság. Egy csomó kemény munka és pozitív cselekvés eredményeként az iparág nagyon erős pozitív üzenetet küld, és fontos, hogy mindenki hallassa a hangját és adja tovább ezt az üzenetet.